

שלא יכנסו בו הרשעים. ודיקמא. וזא מעשה בלשון ירושלמי והובא המעשה בשמ"ר פרשה ג"ב סי' י"ג. וחזא

וארזן עבדתו שעשה מלאכה עמו. מרי עבדתי. הקב"ה

חידושי הרד"ק
ד מילא דאיסמפיטא. נראה דצ"ל דאיסמפיטא ופירושו כמו סגולתא איסמפון בבראשית ובה סוף פרשה ליה שפירושו במצ"ע דבר שאין לו ערך.

ליקוטים
מהו עושה חובק את ידיו. ה"נ סאות אמת ובמק"ט נסמן מיד חורק את שני ואוכל את בשרו זה הניסא והבנה חובק את ידיו לא מיירי לעתיד ברשע כשראה חביו כבסדו דמיה ר"ק וס' מירי ברשע אלא משום דרש"י ליה כדודיש בספרי חובק את ידיו ואינו יגע ואינו אוכל אלא סן ונזל ואוכל את בשרו ליום הרין שרואה צדיקים כבסד הוא נזק ומש"ס כאן דמיירי כמי שיהיה לו חבר רשע ושב בתשובה נראה מוכתיב לעל מינה וראיתי אני את כל עמל תו כי היא קטאת איש מרועה. הניחוני ונראה את חבירי בכבודו. קשה הלוא נצמער סוה בס"ש ואוכל את בשרו והיאן מקבש עכשיו שניחוחו ויראה ועוד קשה במ"ש שמעון שלא יעמד רשעים בצד צדיקים וכו' דכפ שואל גבי ככל עת יזיו בנרד לבנים למלך שישן לעבדיו וכו' עד אמר הללו שקשטו עצמן ישם וראלו הללו שלא קשטו עצמם יעמדו ויראו יוצאי. חתנו של ר"ם אומר אף הם נראים כשמשים אלא אלו ואלו זשבים הללו אוכלים והללו רעבים הללו שותים הללו צמאים כו' הרי ולכ"ע רואים הרשעים בצדיקים ומצמערין ויל דהגם לאו ברשעים מיירי אלא שלא נהנה להרבות תורה ומצות לזה אין ענשם רק שיראו בשכר אותן שהרבו תורה ומצות ויצמער שאין זוכין כמותן לאותו תענו אבל הם ברשעים שעשו עבירות שצדיקין לירד לנהגם ולזה הם מקבשים ואומרים הניחוני ונראה את חבירי כבוד למר די לי צד ומצק בראותי כבוד חבירי וחורק שיני כרי שאנצל מדינה של נהגם ואמרם לו שחן מצוין שלא יעמדו רשעים בצד צדיקים אלא רשעים כנהגם על עונם ולא בני לוח ביהותם מצמערין מראות כבסד הצדיק. ולא צדיקים בצד רשעים. יצע בשלמא רשעים בצד צדיקים לא כראמון אבל צדיקים בצד רשעים מהייתי שיעשו ושטא בצדיקים שיש בהם צד עון למרזקו שלא היו כלל בצד הרשעים שלא חשבו הרשעים שהם כמותם אי' שלא יעמד הצדיק על הרשע כרי להצילו במ"ש פו' חלק אין אברהם מצויל את ישמעאל. אי' הכונה באומרם שלא יעמדו רשעים וכו' קצת רשעים שנזמין לצדיקים במעשיהם שהם צדיקים שלא זעילו במעשיהם להמנות עם הצדיקים וכן צדיקים שנזמין לרשעים במעשיהם וכוונתם לשם שמים שלא יעמדו עם הרשעים אלא כלם עומדים במקום הראוי להם כפי אמתת כוננם וכדרך שפירשנו

1

107
2
3

חד ידא. בתענית כ"ה מעשה כזאת אצל ר' חנינא בן דוסא. לית היא אלא מאה מנה. לפי גדול ההוצאה שעשית כאלו היה לך מאה מנה וכאמת לא היה לו כלום. זכינתא למאריהון. מה שלקחת לצרכי יו"ט והדרנין לרבינו שנתן לו הוא רבינו הקדוש ר' יהודה הנשיא ומרגליתא למרא להק' ב"ה שנתן לו. ששמע רבינו מצמער. ששמע רבינו שר' שמעון מצמער מדברי אשתו.

בִּיבְשָׁה מַה יֹאכַל בַּיּוֹם, וְעוֹד הָעוֹלָם הַזֶּה דְּיוֹמָה לְמַדְבָּר וְעוֹלָם שְׂבָאָתָּ מִמָּנוּ דְּיוֹמָה לְיִשׁוּב אִם אֵין אָדָם מְתַקֵּן בְּיִשׁוּב מַה יֹאכַל בְּמַדְבָּר. מַהוּ עוֹשָׂה, חוֹבֵק אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ, שְׂנַאֲמַר (קהלת ד ה) הַפְּסִיל חֵבֶק אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ. וְהוּא אוֹמֵר הַנִּיחֵנִי שְׂאֲרָאָה אֶת חֲבֵרֵי כְּבוֹדוֹ. וּמְשִׁיבֵין וְאוֹמְרִים לוֹ שׁוּטָה שְׂבַעְעוֹלָם מְצוּיִן מִפִּי הַגְּבוּרָה אָנּוּ שְׁלֵא יַעֲמְדוּ רְשָׁעִים בְּצַד צְדִיקִים וְלֹא צְדִיקִים בְּצַד רְשָׁעִים, וְלֹא טְמָאִים בְּצַד טְהוּרִים וְלֹא טְהוּרִים בְּצַד טְמָאִים, וְעַל מָה אָנּוּ מְצוּיִן עַל הַשַּׁעַר הַזֶּה, שְׂנַאֲמַר (יהלים ק"ח ב) זֶה הַשַּׁעַר לְה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

ד דילמא ר' חזיא רבה ינר' שמעון בן חלפתא הו' יתבין לעין באורייתא בהדין בית מדרשא רבא דטבריא בערוכת פסחא, ואית דאמרי בערוכת צומא רבא, ושמעי קלהון דבריאנתא ביבין. אמר ליה, אלין ברייתא מה עסקון. אמר דאית ליה, זבן, ודלית ליה, אזיל לגבי מרי עבדתיא והוא יהיב ליה. אמר ליה אם פן הוא אף אנא איזיל גבי מרי עבדתי והוא יהיב לי. נפק וצלי בהדא אילויסיס דטבריא, וחזא חד ידא מושטא ליה חדא מרגליתא. אזל טעין גבי רבינו. אמר ליה הדא מנא אית לך, הדא מלא דאיסטופיטא היא, אלא הא לך תלתא דינרין ואזל ועבד ליקרא דיומא, ובתר יומא טבא אנן שטתה קליה ומה דהוא עביד טימיתה תיסב. נסב תלתא דינרין ואזיל זבן זבונין ועל לביתיה אמרה ליה דביתהו שמעון שרית גניב, פל פעלך לית היא אלא מאה מנה ואיש זבינתה מה אנון. מיד תני לה עובדא. אמרה ליה מאי את בעי תהי גנונה חסד פ דחברך חדא מרגליתא לעלמא דאתי. אמר לה ומה בעבד. אמרה ליה זיל תחזי זכינתא למריהון ודינרין למריהון ומרגליתא למרא. פד שמע רבינו מצמער, שלי ואיתיתה, אמר לה פל הדין צערא צערת להדין צדיקא. אמרה ליה מה את בעי

מתנות כהונה

כו'. הכי גרסין מהו עושה חובק כו'. שנאמר כסיל גר. ועי' כל זה נמדרש קהלת נפסוק מעוה. ד דילמא. בלשון ירושלמי הוא כמו חמור כמלמד צבלי. ושמימי קליהון וכו'. שמשו קול הכרזות מייבזן והומין. אמר ליה גר. פי ר"ש אמר ק לר מילא. איצ"ן כו'. אלו הכרזות מה עסקיהון שק' הומין. זבן. קונה לזנך יוס טוב. מרי עבדתיא. נעל לזון עבודתו שעשה מלאכה עמו. מרי עבדתי. הקנ"ה. וצ"ל. הפלל אילוסיס. מלאכי פי מערה. וחזא כו'. ראה יד אסת שהיפה מושטת לו וכו'. גבי רבינו גרסי. ופירושו רבינו הקדוש. אמר ליה הדא וכו'. וזו דבר טוב. דאיסמופיטא. לשון משכונות מלשון ספונים ולכן אין לך למכר ולמכרה עד שמדע שזויו בכמה אלא אני טוען לך ג' דינרין ולך וקנה ועשה לכבוד היס. ליקרא דיומא גר. ובתר יומא טבא גר.

אילויסיס. פירוש מערה. וכו'. התפלל. וחזא. ראה יד אסת שהיפה מושטת לו כו'. רבינו הוא רבינו הקדוש. ה"נ מצמער שלח כצל. [א"א] ה"נ מילא דאיסמופיטא הוא. וכו'. צ"ל דאוסמוטא פי בליי רבי שאין לו ערך ושזו (הו"ל) חזו דבר חשוב ולכן אין לך למכר למכרה עד שחזו שיהי בכמה. אלא אני פ"ה לך שלשה דינרין ולך וקנה ועשה לכבוד היס. ובתר יומא טבא. ולאחר יום ששחן. כלומר מכריזן קול שירצה לקנותו ומה שחזו המקח תקח. נסב. לקח. שחזו עב. וכי התחלת לעבד, כו' פעלך לית. מל קרקעות ומסלמליך אינו אלא מאה ואזי המקודש מלם שלקחת מה מלך מה מיבן והיך לקנות מעות. תני לה. סיפר לך המעשה ואמרה לו מה את רצה שתהא חתפתך לעתיד לבא חסרה מחפת חבורה מרמית אחת. ומה נעביד. פ"ה נעשה וכבר עשיתי ואי' לחזו ואמרה לו לך החזור המקדש שקנית לצורך י"ט לבעליהן פ"ה מצמער. רבי היה מצמער ע"ה ואיתיתה. והביאה אצלו. כו' הדין צערה צישרת כו'. פי' הצער ציערת לזה הצדיק

פי' לאחר י"ט או שוטפין כלומר מכריזן קול. מי שחזו לקנותו ומה שיעשה כלומר כמה שיעלה אזלו ודמי שחזו תקח. נסב כו'. לקח ר' שמעון אופן ג' דינרין והלך וקנה מקומו הכרין לו וכנס לצימו. שרית גניב. וכי הסתלק ממנו או פי' תמחיל לגנוב כל פעולתך קרקעות ומטלטלין אינה אלא מאה ולאו המקומות כולן שלקחת מה הס כלומר מה ע"ה והיך לקחת מעות. תני לה כו'. ספר לה המעשה ואמרה לך מה אסת רוצה שפאל שופתן לעמיד לנא חסרה משכונות צדיק מרגלית אסת. ומה נעבד. מה נעשה וכבר משיבתי ואי אפשר לחזור וא"ל לך והסור המקום שקנית לזנך יע לעבליהן כו'. מצמער. רבי היה מצמער על זה ועי' במד' פ' נ"ב ואיתיתה גר. פי' והציאה אללו. כ"ה הדין צערה ציערת וכו' גרסינן. פי' כל זה הצער צערת לה המעשה דיהא גנוניה חסד גר.

הזה כו'. ואם יהיה חסר וכי אין בנו כח למלאות בהדין. בזה העולם זוכין אנו לראות פניך ולא ר"ב. יש לו מדור בפני עצמו. הכוונה שאין אדם יכול ב לחבירו בעוה"ב מאחר שכל אחד יש לו עולם עצמו. ויראו שכל אחד

וְיִהְיֶה גְנוּנִיָּה חֶסֶד מְדִידֶכּוֹן תְּדַא מְרַגְלִיתָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר לָהּ וְאִין הִנֵּה חֶסֶד לִית בֵּין מְמַלְיָה יְתִיָּה. אָמְרָה לִיָּה רַבִּי בְּהַדִּין עֵלְמָא זְכִינָן מְחַמֵּי אַפְּךָ, וְלֹא אָמַר רִישׁ לְקִישׁ כֹּל צְדִיק וְצְדִיק יֵשׁ לוֹ מְדוֹר בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וְהוֹדָה לָהּ. וְלֹא עוֹד אֶלְא שְׁדַרְפֵּן שֶׁל עֲלִיּוֹנִים לַתָּן וְאִין דְרַפֵּן לְטַל, הַנֶּסֶס הָאֲחֵרוֹן קָשָׁה מִן הָרְאשׁוֹן, מְנַסִּיב לִיָּה הוֹת יְדָא אַרְעִיא (לְמַטָּה), וּמִי מוֹשְׁטָא לִיָּה הוֹה יְדָא עֵילְאָה פְּאִינִישׁ דְּמוֹזִיף לְחֻבְרִיָּה.

ה' א. יט] וְתָרָא פִי מִתְאַמְצָת הִיא לְלֶכֶת אִתָּהּ. ¹⁹אָמַר ר' יְהוּדָה בְּר' ר' סִימוֹן בֶּא וּרְאָה פְּמָה חֲבִיבִים הַגְּרִים לְפָנָי הַמְּקוֹם, פִּיּוֹן שְׁנַתְנָה דְעֵתָה לְהַתְגַּיֵר הַשְּׁוֹה הַפְּתוּב לְנַעֲמִי.

ו' א. יט] וְתִלְכְּנָה שְׁתֵּיָּהֶם. אָמַר ר' שְׁמוּאֵל בְּר' סִימוֹן אוֹתוֹ הַיּוֹם קָצִיר הָעֵמֶר הָיָה, דְתַנְיִן תַּפְּן ¹⁹כָּל הַעֵירוֹת הַסְּמוּכוֹת לְשֵׁם הַיּוֹ מִתְפַּנְסוֹת כְּדִי שִׁיָּהָא נִקְצָר בְּעֵסֶק

וְלֹא אָמַר רִישׁ לְקִישׁ. קה"ר פסוק כי הולך האדם אל בית עולמו ולא שאשת רשב"ח אמרה כן בשם ר"ל שהיה בדור שאחריו אלא המדרש הביא כן בשם ר"ל אך היא אמרה בלשונה. הנס האחרון. ש"ר פסוק ידיו גלילי זהב.

מנסיב ליה. כשלקח וקבל המלאך בחזרה את המרגלית היתה יד המלאך למטה וכשהושיט המלאך לר' שמעון מתחלה היתה יד המלאך למעלה מיד ר"ש וכדרך המלוה שידו למעלה מיד הלוה. וקציר העומר היה. כמ"ש והמה באו בית לחם בתחלת קציר שעורים היינו העומר ראשית קצירך ואז נתקצבו כל אנשי בית לחם למקום אחד כמו שאר העיירות. אבצן היה משיא. אבצן היה מבית לחם והיינו בועז מבית לחם שכתוב באבצן (שופטים י"ב) שלשים בנות שילח החוצה ואז באו רות ונעמי ועי' לקמן פסוק ותשב נעמי. מי כמוך חסין יה. ואמונתך סביבותיך סמך הדרשה כמו שדרשו חוסן זה סדר נשים שאתה עושה בזה נפלאות מי כמוך וכמו שדרשו על פסוק חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם וסובבים ליראיו הם נשיהם כמ"ש נקבה תסוכב גבר וסביבותיך פי' סביבים שלך הם נשים של צדיקים אתה עושה עמהן אמונותיך. ונתכנסו כל ישראל וז"ל כל עמא. הביא המדרש שני נוסחאות ופירוש אחד להם. ואת אמרת. זהו שאומר הפסוק הזאת נעמי וכן בסמוך.

ול' ויש אומרים אבצן היתה משיא את בנותיו אותו היום. ר' תנחומא בשם ר' עזריה מנחמא בשם ר' יהושע בר אבין פתיב (תהלים טט ט) ה' צבאות מי כמוך חסין יה, ומוציא דברים בעונתן, ואשתו של בעז מתה באותו היום ונתפנסו כל ישראל מילות חסדים, וזיל כל עמא לגמילות חסדא, נכנסה רות עם נעמי, והיתה זו יוצאת נכנסה. ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי. ¹⁹וזו היא שמעשיה נאים גימים, לשעבר היתה מהלכת באיסקפטיאות שלה ועכשו היא מהלכת יחפה ואת זרת הזאת נעמי, לשעבר היתה מכסה בבגדי מילתין ועכשו היא מכסה בסמרטוטין ת אמרת הזאת נעמי, לשעבר היו פניה מאדימות מבח מאכל ומשפתה ועכשו פניה ריקות מן רעבון ואת אמרת הזאת נעמי. ואמרת להן [א. כ] אל תקראנה לי נעמי

מתנות כהונה

לפני המקום. השוה וכו'. דייק מדכמיז ותלכנה שטיהן. ו דתנינן תמן. זממות פרק רבי שמעאל. הכי גרסינן שמוציא דברים בעונתן אשתו וכו'. וזירושלמי פרק קמח דעמוות דייק הכי דלס לא כן וכי כשזיל נעמי העלוכמא כל קרמח הוה מתכנה לה. וז"ל כל עמא וכו'. מומח לשון הוה והוה לשון לקוח מפרק קמח דעמוות זירושלמי. זו יוצאת. אשמו של בעז ילאת מזימו של בעז חו רות נכנסה. זו היא כו'. דרש"ה של האם ממיה קיימת

ן הוה וכו'. ואם יהיה חסר וכי אין כח בנו למלאות אומן דין וכו'. בזה העולם זוכין אנו לראות פניך ולא לעולם הבא ואולי ן להיות כהוא עלמא לא זיכין למחמי אפך וכן תלמידי בספר ההודיה ליה גרסי. ופירושו וכן עשה ר"ש שהחזירה ועו"ל ולא כו' וכן הוא נפ' פקודי. מנסיב ליה גרסינן. פי' כשלקח אותה גליט ונטעה לו הימה ידו של רבי שמעון מושפלת למטה כמו הגל זכב מזכירו וכשהושיטה והחזירה למעלה הימה ידו עליונה

מסורת המדרש

19 שנת קנ"ג ע"א. ויקרא רבה פרשה י"ט סימן א'. קהלת רבה פרשה י"ג פסוק ה'. זוהר מש ל"ג. 19 ילקוט שאן רמז מ"א. 19 מנחות ס"ה ע"א. 19 זבא נמלא דף ל"א ע"א. 19 ילקוט שאן רמז ס"כ.

חידושי הרש"ש

ו כתיב ה צבאות וגו' שמוציא דברים בעונתן. כי צבא הוא לשון זמן כמו הלא צבא לאנוש (איוב ז).

חידושי הרד"ל

ו אבצן היה משיא כו'. (כבא בתרא צ"א).

ענף יוסף

ו קציר העומר היה. הוקשה להם דכתיב ותהום כל העיר עליהם דמשמע שהיו כולם מקובצים יחד ולא ידענו על מה זה נתקבצו. לכן ר' שמואל ברס אומר אותו הזם קציר העומר היה כו' וסברתו מדכתיב והמה באו בית לחם בתולת קציר שעורים. ואחז"ל כל מקום שנאמר קציר בקציר העומר הכתוב מדבר [אנ"ש]. אשתו של בעז מתה כו'. דרש מלת ויהי מלשון נתי ונהיה וזה במה שמתה אשתו של בעז. והכי אמר הכתוב ויהי וי נהיה נולד היה בעיר כבאנה שמה כי מתה אשת השופט ויצאו כל בני העיר לגמול חסד עמה. ובראותם הנשים הללו באות אז ותהום כל העיר עליהן [אנ"ש]. זו היא שמעשיה נעים ונעימים כו'. ר"ל כי בראותם הצרות אשר סבבה וכתרה אמרו בלבם שאם זאת היתה עדין נעימה במעשיה. בודאי שהיתה פנינה עליה שלא תבא לידי עוני מה. ולזה תמהו ותאמרנה הזאת נעמי נעימה במעשיה לשעבר היתה כו'.

ליקוטים

בב"ר פ"ב נבי ואיני יודע באיזה מהם הפך אם במעשה הצדיקים ואם במעשה הרשעים וכן במ"ש בש"ר פ"ז עתידה ג"ע להיות צועקת תגו לי לצדיקים ואיני רואה רשעים וכו' ואמר כן לומר דאפילו בבח"ג מצווין שלא להגיד רשעים בצד צדיקים כ"ש רשעים ממש שלא יגידו [יפה ענף]. ו מי כמוך חסין יה וסופו ואמונתך סביבותיך. דורש אמונתך, כמו אמונתך מעשה אומנות שלך היא "סביבותיך". מה שאתה מסבב לקרב הסבות אל המסובבים בשביל להוציא הפך אל הפועל. כמו באן וזו יוצאת חו נכנסת וקרבו המסבות אחת אל אחת. ועי' מ"ש בס"ד בקה"ר פ"ג אות ז' בדוגמת

נחשב בעיניו מעשה עבודתו וע' ובתנחומא סדר בראשית. זבדי בן לוי כו'. ואע"ג דריביל נבסם חי לגי'ע. מ"מ לא קשה (כשמתו). דמשום רובא נקמיה ולא לעת מצוא. זו מיתה דהיינו למות במיתה קלה שהוא בנשיקה. או ע"י מלאך מהור. ולא ע"י מלאכי מות שלוחים החיצונים הנקראים מים הזידונים הבאים לשטוף העולם ומלאו. ועל זה אמר שם רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו דהיינו שלוחים החיצונים המסירים את האדם במיתה קשה. מה רב טובך כו'. כי אז נגלה להם כל אותו השכר ברב טוב הצפון לעוה"ב. כי בו ישמח לבנו וגו'. כאשר אז הראה להם הקדוש ב"ה מתן שכר לשבע מהם והשמחה הוא בו יתב' ליהנות מזיו שכניתו שהוא עיקר התענוג בעוה"ב. אימתי הקב"ה מודיע לצדיקים היקר שמתוקן להם כו'. שהצדיק לא היה ראוי מצד עצמו למעום טעם מיתה אלא הוא מת בעון הדור וכדי לפייסו על הצער שהוא מראה לו בשעת מיתה השכר המתוקן לו לעיל. כי בטובת הנאה מה שעתיד לקבל ולהתענג אחר מיתה אינו מצטער מהמיתה ומקבלה בסבר פנים יפות. שיצא חוצה לארץ ובא עשיר. אפשר שיצא ע"י שום סיבה הכרחיות והצליח. וכן התלמידים שהיו מבקשים לצאת ח"ל היה ספני העניות דשרי. יצא לו חוץ לעיר והתפלל. שבתו כנסיות שלהן היו בשדה (ת"ג). ונתן לו אבן טובה מן השמים. ובתענית כפ' סדר תעניות אלו בעובדא דר"א בן פדת דא"ל הקב"ה אי נחא לך דאחרובי עלמא והדר איבראי כו' לא נתנו לו מן השמים. אפשר דר"א בן פדת לא רצה שינוכה לו מן עוה"ב ומכילא לא היה אפשר לו להעשיר אלא ע"י מזל כו'. וכן אשתו של ר"ש בן חלפתא הבינה שינוכה לו משכרו לכן לא רצתה בהמתנה (ת"ג).

התורה שמשמחת את לומדיה. זבדי בן לוי ור"י וכו'. לפי פירוש הא' על הצדיקים. והמעשיות בב"ר פר' ס"ב ס"א ופר' צ"ב ס"ב. יקר בעיני ה' המותה. משמע שיקר מיתתם של חסידים בעיניו יותר מחייהם ובאמת אינו כן ע"כ דורש שהיקר הוא שכר היקר שלעתיד מודיע להם בעת המיתה וזה ע"פ מדה ט'. מעשה בתלמיד אחד. ילקוט משלי י"א. וע' ב"ר פר' ל"ה סימן ב' בקיצור. מעשה בר' שמעון ב"ר"ח. מדרש רות פסוק כי המות יפריד. ובילקוט משלי ל"א. שיהא שלחנך חסר. מאחר שניתן בנס מנכין מזכיות.

בַּה, לְיוֹם אַחֲרוֹן, הָיִי וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן. יִזְבְּדִי בֶן לְוִי וְרִ' יוֹסִי בֶן פִּטְרוֹס וְרִ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לְוִי קְרָאוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן בְּשַׁעַת סְלוּקָן מִן הָעוֹלָם. אֶחָד מֵהֶן קָרָא (תהלים לב) עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֵי לְעֵת מְצָא רַק לְשֹׁטֵף מִיַּם רַבִּים אֲלֵיו לֹא יִגְיעוּ, וְהָאֶחָד קָרָא (שם לא כ) מָה רַב טוֹבְכָךְ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאָיִךְ פְּעֻלַּת לַחֹסִים בְּךָ נִגְדַּת בְּנֵי אָדָם, וְהָאֶחָד קָרָא (שם לג כא) פִּי בּוֹ יִשְׁמַח לִבְנוֹ, הָיִי בְּשַׁעַת סְלוּקָן שֶׁל צְדִיקִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרָאָה לָהֶם מִתֵּן שְׂכָרָן וּמְשַׁמְחָן. אָמַר בֶּן עֲזַאי (שם קטז טו) יָקָר בְּעֵינָי ה' הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו, אִימְתִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לַצְדִיקִים הַיָּקָר שֶׁמִּתְקֵן לָהֶם, סְמוּךְ לְמִיתָתָן שֶׁנֶּאֱמַר הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו. אוֹתָהּ שַׁעַת הֵם רוֹאִין וְשׁוֹחֲקִים, לְפִיכָךְ וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן. כִּי מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד שֶׁל ר' שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי שֶׁצָּא חוּצָה לְאֶרֶץ וּבָא עָשִׂיר וְהָיָה הַתְּלָמִידִים רוֹאִין אוֹתוֹ וּמִקְנָאִין בּוֹ וְהָיָה מְבַקְשִׁים הֵן לְצֵאתָ לְחוּצָה לְאֶרֶץ, וְיָדַע ר' שְׁמֵעוֹן וְהוֹצִיאָן לְבִקְעָה אַחַת שֶׁל פְּנֵי מְרוֹן וְהִתְפַּלֵּל וְאָמַר בְּקֶעֶה בְּקֶעֶה מִלְּאֵי דִינְרֵי זָהָב הַתְּחִילָה מוֹשְׁכַת דִּינְרֵי זָהָב לִפְנֵיהֶן. אָמַר לָהֶם אִם זָהָב אַתֶּם מְבַקְשִׁים הָרִי זָהָב טָלוּ לָכֶם, אֲלָא הָיָה יוֹדְעִין כָּל מִי שֶׁהוּא נוֹטֵל עֵכָשׁוּ, חִלְקוּ שֶׁל עוֹלָם הַבָּא הוּא נוֹטֵל שְׂאִין מִתֵּן שְׂכָר הַתּוֹרָה אֲלָא לְעוֹלָם הַבָּא, הָיִי וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן. כִּי מַעֲשֶׂה בְּר' שְׁמֵעוֹן בֶּן חַלְפָתָא שֶׁבָּא עֶרֶב שַׁבַּת וְלֹא הָיָה לוֹ מֵאֵן לְהִתְפַּרְנֵס. יָצָא לוֹ חוּץ מִן הָעִיר וְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וְנָתַן לוֹ אֶבֶן טוֹבָה מִן הַשָּׁמַיִם. נִתְּנָה לְשִׁלְחָנִי וּפְרִנְסָא אוֹתָהּ שַׁבַּת. אֲמָרָה אֲשֶׁתּוֹ מֵהִיכָן אֵלָיו. אָמַר לָהּ מִמָּה שֶׁפְּרִנְסָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲמָרָה אִם אֵין אַתָּה אוֹמֵר לִי מֵהִיכָן הֵן אֵינִי טוֹעֵמַת כְּלוּם. הַתְּחִיל מְסַפֵּר לָהּ, אָמַר לָהּ כֶּף נִתְּפַלְלָתִי לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וְנָתַן לִי מִן הַשָּׁמַיִם. אֲמָרָה לוֹ אֵינִי טוֹעֵמַת כְּלוּם עַד שֶׁתֹּאמַר לִי שֶׁתְּחִזְרֶנָּה מוֹצְאֵי שַׁבַּת. אָמַר לָהּ לָמָּה. כִּי אֲמָרָה לוֹ אַתָּה רוּצָה שִׁיחָא שְׁלַחְנָךְ חֲסִיד וְשִׁלְחָן חֲבֵרְךָ מְלֵא, וְהִלַּךְ ר' שְׁמֵעוֹן וְהוֹדִיעַ מַעֲשֶׂה לְרַבִּי. אָמַר לוֹ לֵךְ אָמַר לָהּ אִם שְׁלַחְנָךְ חֲסִיד אֲנִי אֲמַלְאָנּוּ מִשְׁלִי. הִלַּךְ וְאָמַר לָהּ. אֲמָרָה לוֹ לֵךְ עִמִּי לְמִי שְׁלַמְדָךְ תּוֹרָה. אֲמָרָה לוֹ רַבִּי וְכִי רוּאָה אָדָם לְחֲבֵרוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, כִּי לֹא כָּל צְדִיק וְצְדִיק

מסורת המדרש

כ' יחשמי ע"ז פק ג'. ז"ר פרשה ק"ג ו"ג. מדרש מהלל סוף ממנו ה'. ילקוט חיי שרה רמז ק"י. ילקוט יעקב רמז ספ"ד. ילקוט מהלל רמז פס"ט. בא ילקוט משלי רמז ממקס"ד. וע"י ז"ר פ"ר ל"ה. בב ר"ר פרשה ג'. ילקוט משלי רמז ממקס"ד. בג ע"י מעניט דף כ"ה סה"ע. בד שנת ד' קנ"ב. ז"מ דף פ"ג. ויק"ר פרשה י"ח וכו'. קה"ר פרשה י"ג פסוק ה'. ילקוט קה"ל רמז ממקס"ט.

אמרי יושר

חד קרא על זאת יתפלל כל חסיד. תפלה על הרחקת הנזק של ניהם והנצלו ממנו וחד קרא כתיב מה רב טובך אשר צפנת על שכר עוה"ב וחד קרא בו ישמח לבנו להורות שהשכר גדול בבחינת איכות דביקות הא"י. וכי רואה אדם לחבירו לעוה"ב. ואע"ג דאמרין כל א' נבחה מחופתו של חבירו לא שרואה אותה אלא שאינו רואה אותה לרוע מעלתה כי אילו ישנה יבנה כהוא תלמידא ראיסתכל בנו הרקה דר ח"א.

ידי משה

אותה שעה הם רואים ושוחקים. וזה שאחז"ל מת מתוך שחוק סימן יפה לו פירוש שמסתמא הואיל ושחק הראהו לו מתן שכרו ודר"ק.

ליקוטים

אלא לעולם הבא. תימה והא איכא מצות שאדם אוכל פרותיהן בעוה"ז ותלמוד תורה כנגד כלן וכמה צדיקים מצונו זוכים לשני שולחנות כון רבי וכדאמרין בפ' בתרא דהוריות. ואע"ג דבפ"ק דברכות איתא אין אדם זוכה לב' שולחנות. כבר כתבו התוספות דלא כל אדם גוסי וי"ל דאין נחשב מהפירות אלא כשיגנה דרך מנהגו של עולם אבל כשצריך להיות דרך ג' גם כי הכא וכעובדא דבספון כיוו לו מהק"ן וכדאמ' בפ"ק דהסדרים שאם עושין לו גם מנכין מזכיותיו והביא רשב"י ענין זה לרמזין ליציאת חוץ לארץ שומטי הוצא לתוך לארץ וכשיעשיר נמצא אוכל שכרו בעוה"ז לומר שאם רצונם לאכול שכן בעוה"ז הרי בידם ליקח דינרי זהב מבקעה זו וכמו שאין ראוי ליקחם מפני שאוכלים חלקם של עוה"ב כמו כן אין להם לצאת לח"ל. נתנה לשלחני. במשכנתא ונתן לו כדי פרנסת אותה שבת ומוצאי שבת טרח והביא מעות ופדאה לחזירה (יפה תואר).

מתנות כהונה

יקר בעיני ה' כו'. טרם המקרא ורששו יקר בעיני ה' לחסידיו המוטה הקנ"ה מראה לחסידיו היקר הממוקן להם אימתי המוטה בשערי מות. ועיני צ"ר צפ"ר ופנ"ר ז"ב. וידע ר' שמעון. צרות הקשה. והוציאן לבקעה כו' פגי מדון. טס מקום. וכן הוא

פקודי דף רנ"ב סו"ב דף רנ"ג כ"ט
ע"ב זמ"ר פ"ד סימן ג' ששה"ר
פ"א פסוק א' סימן ה' מד"ט
מהל"ס ממור כ"ד פסקמ"א רמ"א
פסק"א סימן ו' ילקוט מלכ"ס רמ"א
קפ"ב וזהו נ"ו דף ע"ד ע"א.
פקודי דף רנ"ב ע"ב.

ענף יוסף

פנ"ב ג שאין מתן שכר התורה
אל"א לעוה"ב. תיבא דהא איכא
כמה מצות שאדם אוכל
פירותיהם בעוה"ז ות"ת בענ"ד
כולם. וכמה צדיקים מצינו זוכים
לשתי שלחנות. וי"ל דהיינו
כשיצא דרך מנהגו של עולם.
אבל כשצריך להיות דרך גם כי
הכא וכעובדא דבבבאך יענה לו
מהק"ן (פ"ט).

אמרי יושר

ד כיון שראה משה מיד
שרתה עליו רוח"ק והוקם
המשכן ועמד מעצמו. והו
וכיאו המשכן כי מיד נעשה
משכן מוקם לשוכן.

באור מהרי"פ

פנ"ב ג למה שאין מתן שכרה
וכו'. אדלעיל קאי למה לא
רצתה אשת רשב"א ליטול
וליהנות כלום מאבן הטוב
לזה תירץ שאין מתן שכרן
וכו'.

סליק בעז"ה באור מהרי"פ

ליקוטים

הגם האחרון היה קשה. כמ"ש
במירי מיהב יחי משקל לא
שקלי. ועניינו אחר שהמריה
שעשה לו דבר נגד המבע
בענינים עולמיים מתענגי עוה"ז
או לפי הראות אין כח בכוחו
שימל ממנו בשביל שכר עוה"ב
אחר שרצה בטובת עוה"ז וא"כ
זו גם ושכר גדול. ירד המלאך
ונטלה. כי כמו שניתן לו לא ע"פ
טבע. כן החזרה היה נעלה מדרך
הטבע. ד ולא היו יכולין
להקימו. אולי הכונה אף שהיו
זכמים לא היו יודעים לסוך
הסנות הראויות שע"ז ישרה
השכינה באמצעות מעשיהם רק
ע"י מעשה של משה והקמתו מפני
שהיה מעולה מכולם והיה יודע
הכל על מתכונתם וע"י כוננתו
הוקם מעצמו ע"ז גם אלקי (אשד
החזיקים).

כמו תשועת עולמים. הלעולם יזנח ה'. אע"כ שפי' כל א'
יש לו עולם בפ"ע. הגם האחרון קשה מן הראשון.

בנמרא מפרש טעמא מיהב יחי
משקל לא שקלי. למה שאין
מתן שכרן כו'. אעיקר קאי
דהיינו שאין ליהנות בעוה"ז
מהשכר. זה משה. שהתורה
מלבשת בעליה בעון והדר
שהם מתהדרים וטפוארים בעולם
כמו שמצינו במרע"ה שנתהדר
בקירון הפנים. ותשחק ליום
אחרון אלו ליציני ישראל כו'.
ר"ל מפ' ותשחק ליום אחרון
שהת"ח אף שלפעמים הם נבזים
ושפלים. לבסוף יטבדו כמאמרם
זכרונם לברכה סוף הכבוד
לכא. וכמו שמצינו זה במשה
שאף שבתחלה היה ללעג
בעיני הליצנים למוף נגלה כבודו
ושחק עליהם. אפשר שהשכינה
שורה. פירשתי לעיל סי' ב. לא
עשה. לא עשה כלום ולא דבר
מאומה להשיב להם. התחיל
שוחק עליהם. לעג עליהם כמ"ש
להם שיקימו המשכן כאלו
בידם כח להקימו. ושוכן יראו
שאין לאל ידם ויוקם ע"י מרע"ה
וידעו כי שכנה שורה על ידו
ד ולא היו יכולים להקימו.
דאל"כ מ"ט הביאווה אל משה
כי להם יאות להקימו לכן על
כרחך שלא יכלו להקימו אלא
באו אצל משה שיקימו. רבות
בנות כו'. פי' שכלם עשו חיל
במלאכת המשכן זה במסגרתו
בטפ. ומשה נתעלה מכולם
במה שהוקם על ידו. כי זה היה
העיקר. שרתה עליו רוח"ק.
לומר לו שיקימו כי לולי זה
אחר שראה שכל הזכמים לא
יכלו להקימו לא היה ס"ד שהוא
יקימו. לא תאמר משה. שאף
על פי שגבור היה כדאיתא
בכמה דוכתי לא יוכל לפחד
להקים כמה קרשים כל כך
כבדות. ועוד מאין ידע ליישב
כל דבר על אופניו כי לא היה
מהאומנים היודעים מה. ועמד
מעצמו. ואעפ"כ נקרא על שם
משה כי כשנתן ידו עליו
להקימו היה קם כדאיתא
בתנחומא. שנאמר הוקם
המשכן. עיקר דיוקו מדתכתיב

הוה ליה עולם בעצמו שנאמר
(קהלת יב ה) פי הלך האדם אל בית
עולמו וסבכו בשוק הסופדים,
עולמים אין פתיב אלא עולמו.
פיון ששמע פן הלך והחזיר.
רבותינו אמרו הגם האחרון היה
קשה מהראשון. פיון שפשט ידו
להחזירו מיד ירד המלאך ונטלה
הימנו. למה, שאין מתן שכרה
של תורה אלא לעולם הבא ליום
אחרון. הוי ותשחק ליום אחרון.

הדבר אחר עוז והדר לבושה, זה
משה שנאמר (שמות לד כט) ומשה
לא ידע פי קרן עור פניו. ותשחק
ליום אחרון, אלו ליציני ישראל
שפליצין אחריו ואומרים אלו
לאילו אפשר שהשכינה שורה על
ידיו של פן עמרם, לא עשה,
אלא פיון שאמר לו האלהים
להקים את המשכן התחיל שוחק
עליהם שנאמר ותשחק ליום
אחרון. אמר להם בואו שנקים את
המשכן. התחילו טוענין ובאין אצלו
שנאמר וכיאו את המשכן.

ד כמה חכמים היו שם ובאו להם
אצל משה ולא היו יכולין
להקימו, אלא אמר שלמה- (משל"א
כט) רבות בנות עשו חיל ואת
עלית על פלנה, שמששה היה
מעלה מכלם. ואת עלית על פלנה,
למה שעשו את המשכן ולא היו
יודעין ליישבו. מה עשו נטלו כל
אחד ואחד מלאכתו ובאו להם
אצל משה ואומרים הרי קרשים

הרי בריחין. פיון שראה משה אתם מיד שרתה עליו רוח
הקדש והקימו. ולא תאמר משה העמידו אלא המשכן

נעשו בו נסים ועמד מעצמו שנאמר הוקם המשכן, ואם תמה אמה על זה הרי
שלמה פשפנה בית המקדש הוא נבנה מעצמו. אמר ר' הונא בשם ר' יוסי מהפלא

מתנות כהונה

חסר. כלומר מתן שכרו לעולם הנא. כיון ששמעו. ר"ש בן סלפמא. דמן שמיא מיהב יחי משקל לא שקלי. לא עשה סמס
קשה מהראשון. חזק ופלא מהראשון. ועמלמוד מפרש דגמירי ולא דבר מאומה להשיב להם. אלא כיון שאמר כו' הוקם